

10. תשובה במקדש

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

הרציונאל

"עיקר שלמות ותיקון התשובה, לכפר ולתקן כל העוונות, הוא בבית המקדש. ששם מקריבים כל הקורבנות לכפר על כל עוונותינו... (ליקוטי הלכות, הלכה ה').
"אבל עוונות אבותינו חרבונו נווה, וחטאותינו האריכו קצו..." (מתוך "סדר העבודה", תפילת מוסף של יום כיפור).

מצוות התשובה בכלל ויום הכיפורים בפרט הייתה שונה בתכלית השינוי בזמן שבית המקדש היה קיים.

כאשר בית המקדש היה קיים יום הכיפורים היה יום שכולו עבודה. הכהן הגדול היה עושה את עבודת הקודש בעזרה, בהיכל ובקודש הקודשים, וישראל שהיו בעזרה היו צופים בעבודתו, ואף שותפים לחלקים ממנה, בתשובה, בווידי ובהשתחויה.

עם חורבן הבית, בטלה עבודת הכהן הגדול והשאירה חלל ריק.
בשיעור זה ננסה, ולו במעט, לחוות עם התלמידים מהנעשה בבית המקדש בעניין מצוות התשובה בכל השנה כולה, ובפרט ביום הכיפורים שהוא יום תשובה וכפרה. והלוואי שייתן ה' אחרית לעמו וישיב מקדש לתוכנו במהרה בימינו אמן.

המטרות

- התלמידים ילמדו כיצד נקיים מצוות תשובה כאשר בית המקדש ייבנה.
- התלמידים ילמדו על עבודת כהן גדול ביום הכיפורים.

מבנה השיעור

- פתיחה: תמונות המקדש + סיפור (מליאה)
- שלב א': שובי ואלי חוזרים בתשובה (קבוצות)
- שלב ב': משחק מסלול: "יום הכיפורים במקדש" (קבוצות)
- סיכום: "אמת מה נהדר היה כהן גדול" (מליאה)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם בהגדלה תמונות מהמקדש (נספח 1).
- יש לצלם את דף המשימה "שלבי התשובה במקדש" (נספח 2) כמספר הקבוצות.
- יש לצלם דף מקורות (נספח 3) כמספר הקבוצות.
- יש להכין ערכת משחק לכל קבוצה ובה:
 - דף הוראות למשחק (נספח 4)
 - לוח משחק (נספח 5)

- חיילים כמספר התלמידים בקבוצה
- קובייה

- יש לצלם את הפיוט "מה נהדר.." (נספח 6) כמספר התלמידים בכיתה.

מהלך השיעור

פתיחה: תמונות המקדש + סיפור (מליאה)

- נתלה על הלוח את התמונות שצולמו בהגדלה (נספח 1).
- נבקש מהתלמידים לבחור באחת התמונות ולהסביר מה רואים בה (נאזין לתשובות התלמידים).
- נציין כי לאחר המשימה הבאה נבין טוב יותר את משמעות התמונות.
- נספר את הסיפור הבא:

שובי הוא ילד חביב וטוב לב, ולא מזמן חגג בר מצווה.
הוא חי בתקופה אחרת, בתקופה שבית המקדש היה קיים.
הוא גר במושב החקלאי ישובן הסמוך לירושלים.
בבוקר למד תורה, ואחר הלימודים עזר לאביו בעבודות בשדה ובמטע.
במהלך העבודה היה אבא מלמד אותו מהלכות השדה, ובערב היה מספר לו סיפורי תורה מרתקים.
יותר מכל אהב שובי לעלות לירושלים לבית המקדש, להביא ביכורים מהמטע, לחגוג את שלושת הרגלים ולהקריב קרבנות.
בייחוד אהב להתבונן בעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, המראה היה מרתק וממלא את לבו שמחה ובהתרגשות, וכשיצא הכהן הגדול מקודש הקודשים בשלום - ואוו, אי אפשר לתאר את השמחה...

באחת השבתות יצא שובי לבקר את חברו אלי. לאלי הייתה חצר גדולה ובה עצי פרי, ובין העצים קשורה נדנדה. אלי ושובי אהבו מאוד להתנדנד בנדנדה או אפילו לשבת עליה סתם כך ולשוחח. באותה השבת ששובי בא לבקר, הנדנדה הייתה מונחת על הרצפה בין העצים, שובי קרא לאלי שיעזור לו, הם לקחו חבל עבה, קשרו את הנדנדה לעץ בקשר חזק וכפול, ועלו עליה שניהם והתנדנדו בשמחה.

בעודם מתנדנדים שב אבא של אלי משיעור בפרשת שבוע, הוא התבונן בילדים בתדהמה ואמר: "אני לא מבין מה קורה כאן. כשיצאתי לשיעור הייתה הנדנדה מנותקת ומונחת על הרצפה, האם קשרתם אותה לעץ ביום השבת?"

"כן" ענו הילדים, "לא ידענו שאסור לקשור בשבת".

שלב א': שובי ואלי חוזרים בתשובה (קבוצות)

- נספר כי שובי ואלי יקנו כבשה לקרבן חטאת, עם הכבשה הם יבואו לבית המקדש, ובבית המקדש הם יעברו תהליך של תשובה. נסביר כי התמונות שעל הלוח רומזות על

תהליך התשובה במקדש, ואנו בכיתה נתחלק לקבוצות וננסה להבין את תהליך התשובה שהתרחש שם.

- נחלק את הכיתה לקבוצות בנות 4 – 6 תלמידים.
- נחלק לכל קבוצה את דף משימה "שלבי התשובה במקדש" (נספח 2), ונבקש לבצע את המשימה.

שלב ב': משחק מסלול - "יום הכיפורים במקדש" (קבוצות)

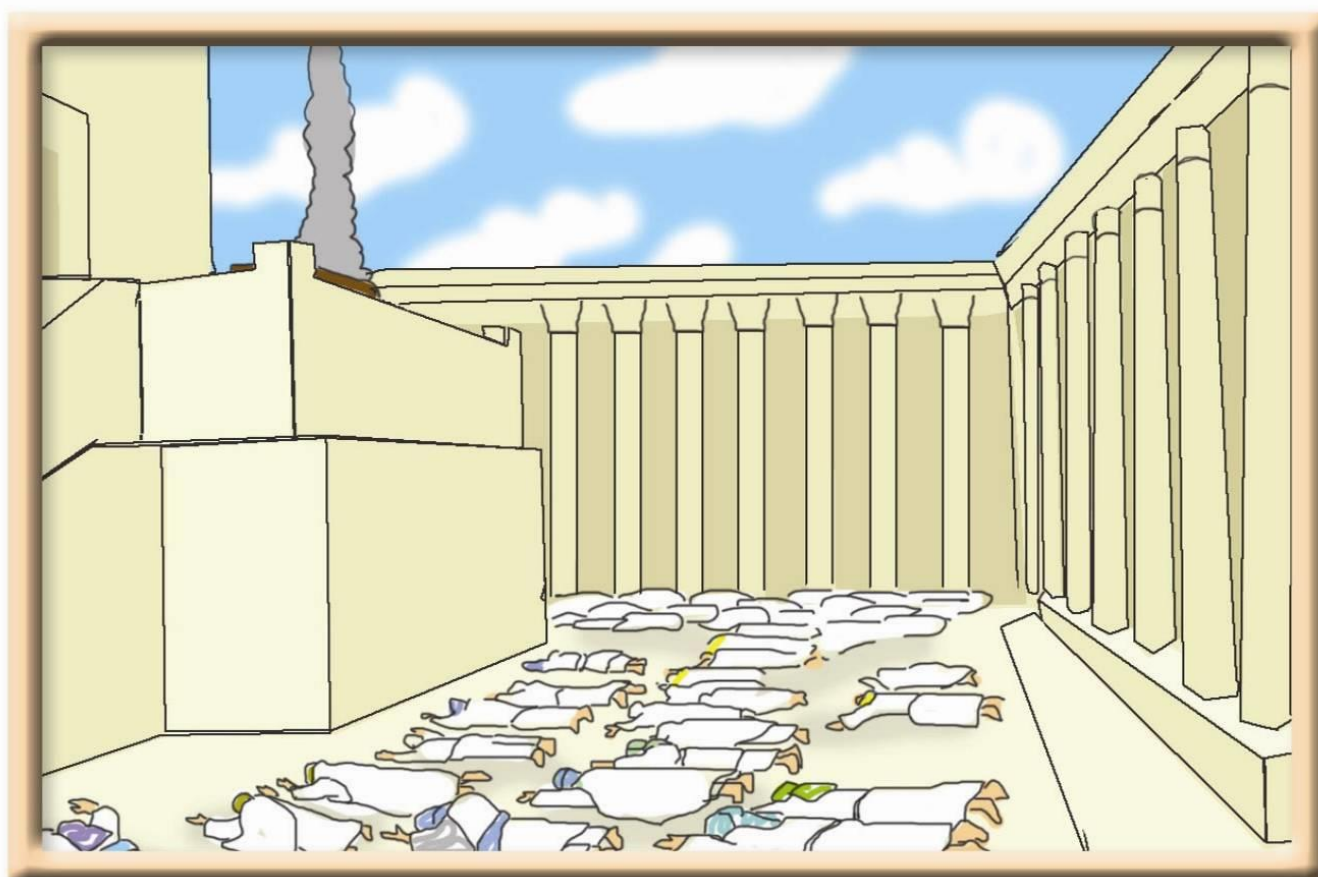
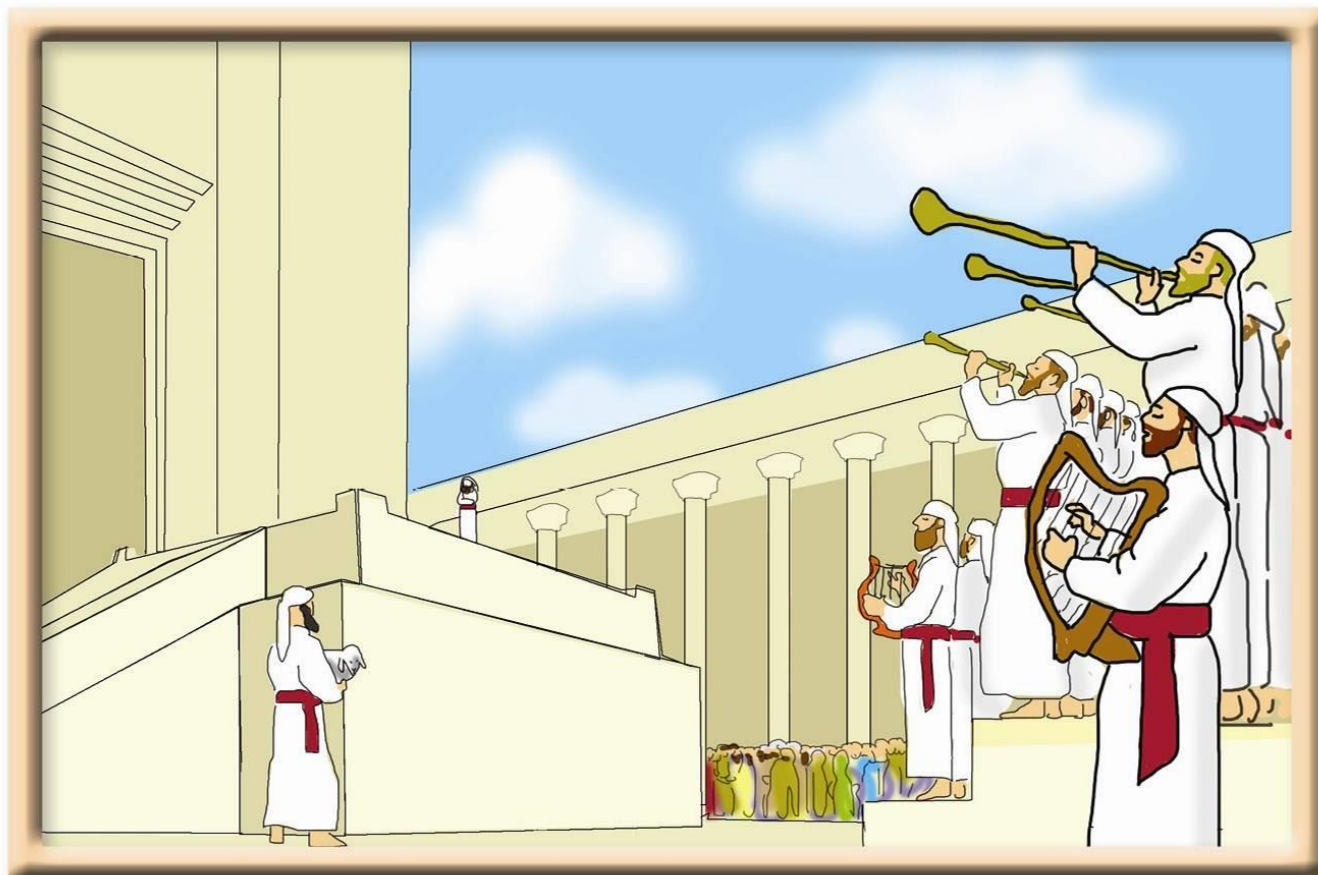
- נאמר לתלמידים: יש יום אחד מיוחד בשנה שה' מכפר על כל העוונות של כל עם ישראל. כעת נלמד איך נקיים את יום הכיפורים כשבית המקדש ייבנה במהרה בימינו.
- נחלק לכל קבוצה את הסיפור: יום הכיפורים בזמן שבית המקדש היה קיים (נספח 3) ונקריא את הסיפור.
- נחלק לכל קבוצה את הערכה שהכנו (נספח 4 – דף ההוראות, נספח 5 – לוח המשחק, חיילים וקובייה). נכוון את התלמידים למשחק (אפשר להשמיע את השיר ברקע במהלך המשחק).

סיכום: "אמת מה נהדר היה כהן גדול" (מליאה)

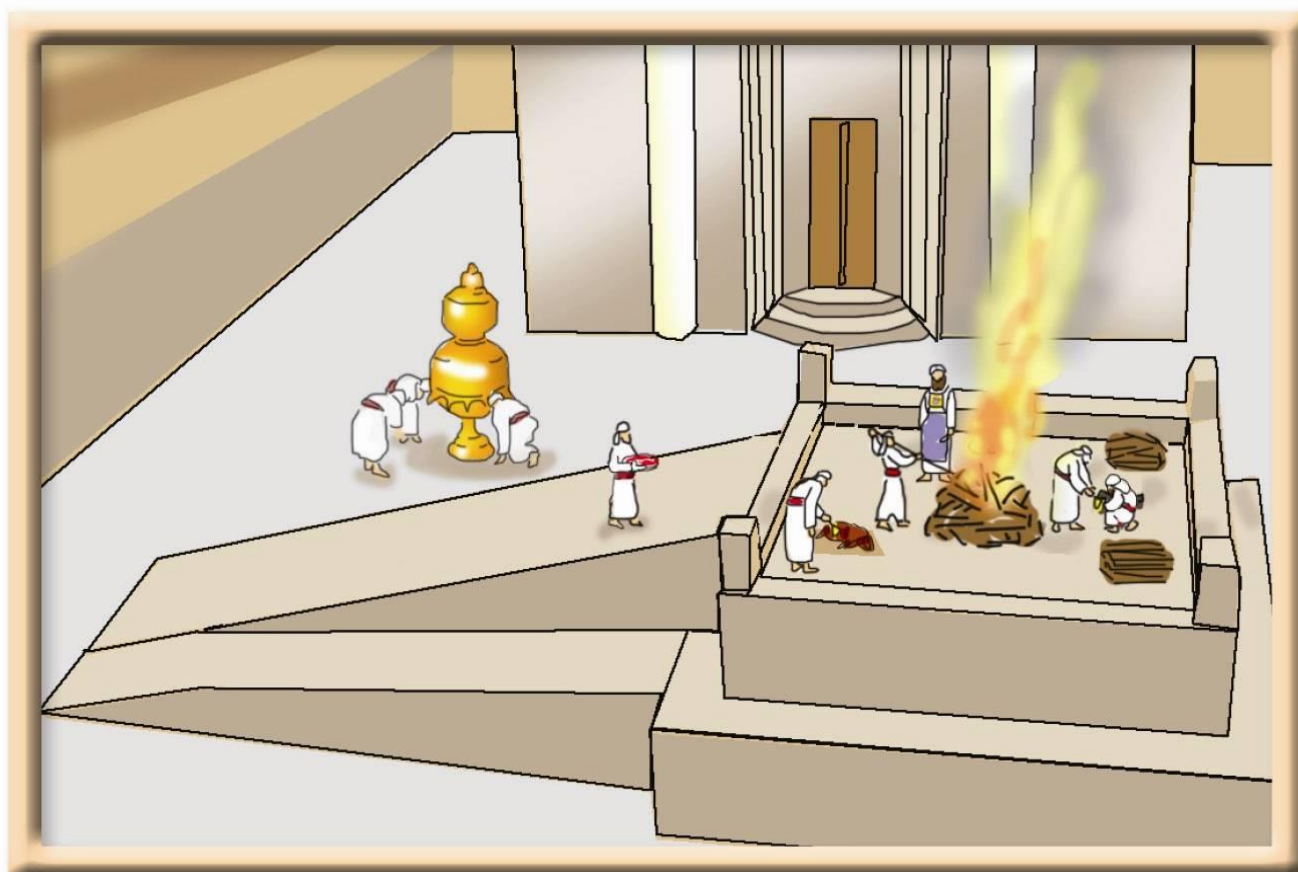
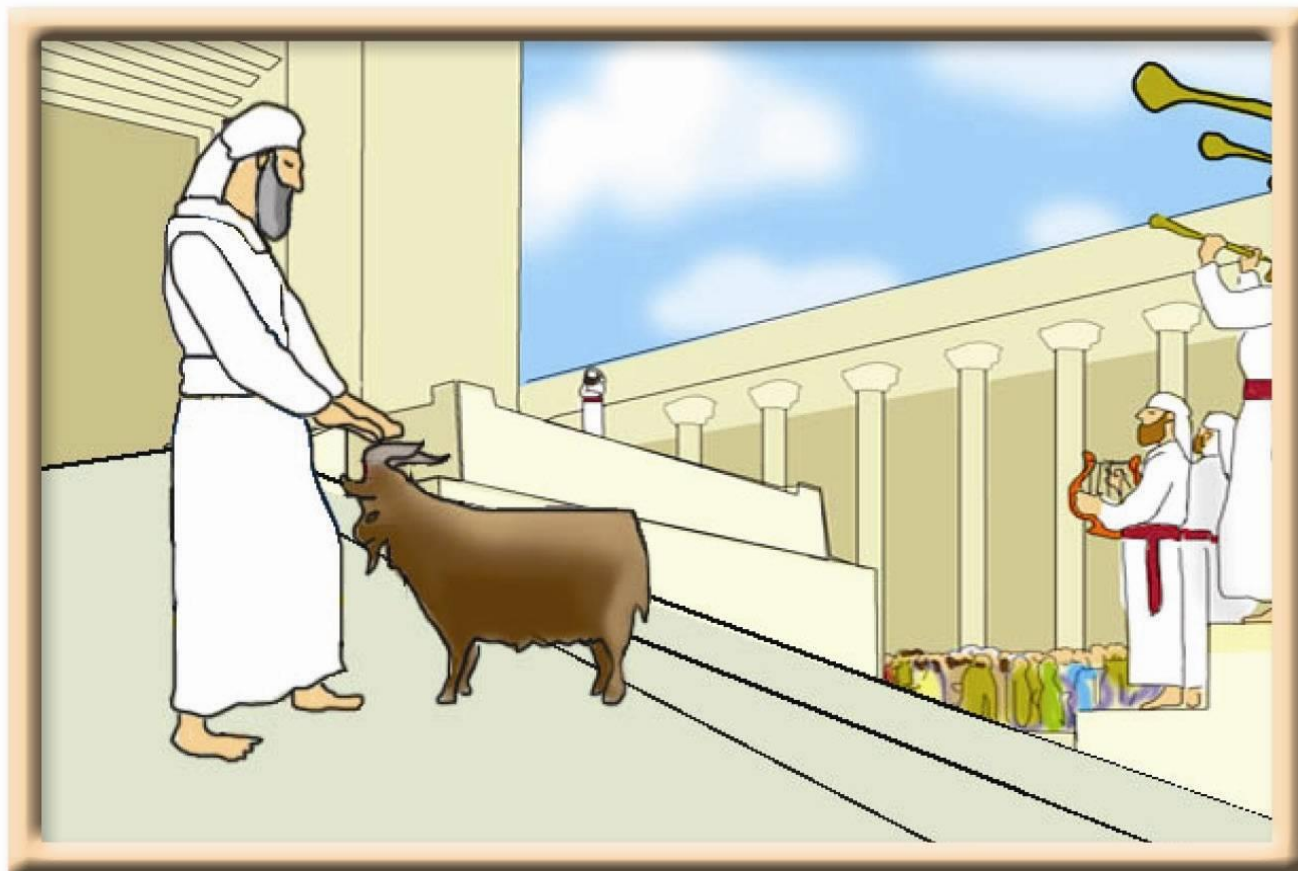
- נחלק לתלמידים את השיר (נספח 6). אפשר לבחור שורה אחת מתוך השיר ולהסביר אותה. נשיר יחדיו.
- נשאל את התלמידים: תאר לעצמך שהכהן הגדול בצאתו בשלום מקודש הקודשים, ניגש אליך ולוחץ את ידך, מה היית אומר לו?
- נשאל את התלמידות: תארי לעצמך שהכהן הגדול בצאתו בשלום מקודש הקודשים, מחייך אלייך ומברך אותך לשלום, מה היית אומרת לו?

נספח 1: תמונות מהמקדש

המשך נספח 1: תמונות מהמקדש

נספח 2: דף משימה: שלבי התשובה במקדש

משימה: מתחו קו בן הציור להסבר המתאים לו.

הסבר שלבי התשובה

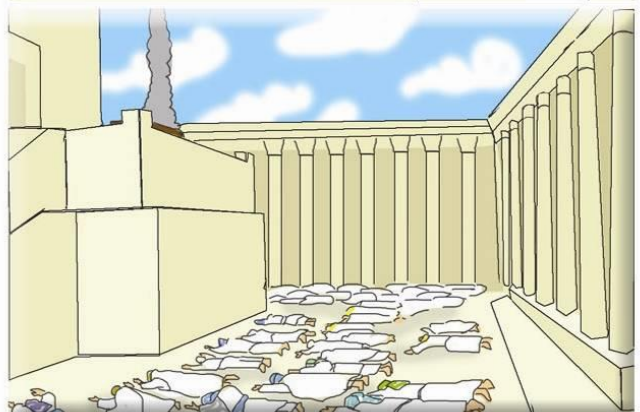
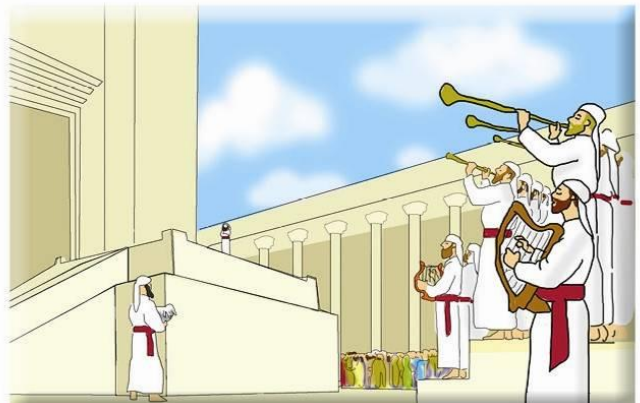
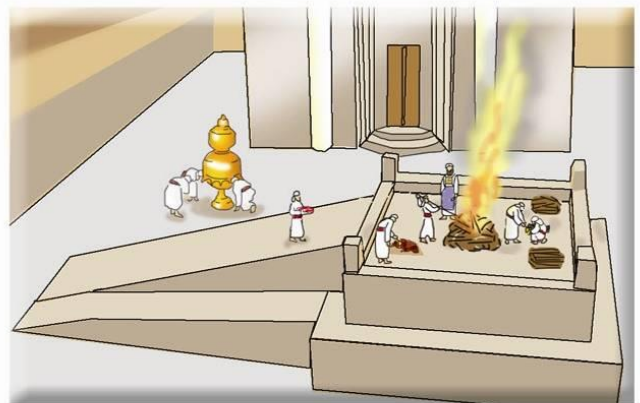
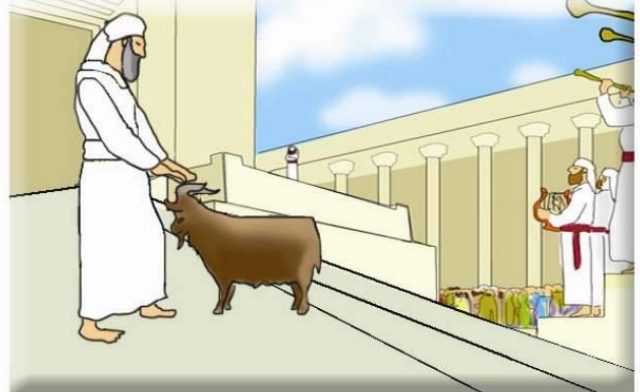
הַזֵּיִים נָשְׁעוּ נִשְׁמִים עֲצִיזִים שֶׁחֲדָדוּ עֲמִיק
אֶלֶּז וְלִרְמֵז אֶשְׁוִי וְאֵלֵי אֶהֱחַרֵּט מֵאֹד עַל
שִׁחְלוֹ שֶׁבַע

שׁוֹבִי וְאֵלֵי הַנִּיחוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ
הַקֶּרֶן וְסִפְרוּ בַּעֲצָה: "קִטְרְנוּ אֶת
הַנֶּזְנוּחַ אֹל הַעֹל בַּשֶּׁבַע וְעֲזַרְנוּ בַּשֶּׁלֶחַ
עַל מִלְּאֵכָה קוֹשֶׁר, חֲזַקְנוּ אֶת הַשֶּׁבַע

שׁוֹבִי וְאֵלֵי הַשְׁמַחֲנוּ אֶפְנֵי ה'.
הֵם הַרְגִּישׁוּ שֶׁהֵם לֹא רוֹצִים יוֹגֵר
אֲחֵסֵא.

הַקֶּרֶן הַקֶּרֶז, שׁוֹבִי וְאֵלֵי חֲזָרוּ
בַּשִּׁשִּׁי. הֵם אֶקְנוּ אֶת הַחֲטָא וְהֵם
שׁוֹב קְרוֹבִים אֵלֵי וְהֵם שִׁמְחִים.

התמונה

נספח 3: סיפור על פי מקורות

מתוך כה עשו חכמינו [מן המחזור של יוה"כ ומספר התודעה לאלוהו כי טוב, עפ"י משניות יומא פ"א-ז, א'-ו']

יום הכפורים בזמן שבית המקדש היה קיים

שבוע לפני יום הכפורים הלך הכהן הגדול לבית המקדש, וכל העם מלוים אותו. כל האנשים, הנשים והילדים יצאו מבתיהם וצפו בכהן הגדול ההולך לבית המקדש. לפני הכהן הגדול הלכו המלך ובני המלך ואחריהם הלויים. כלם לבשו בגדי משי בצבע תכלת. בהמשך הצעדה הלכו הכהנים, לבושים בבגדי משי לבנים, המשוררים, המנגנים ותוקעי החצוצרות, השוערים ועושי התקונים שעבדו בבית המקדש. בסוף התהלכה הלך הכהן הגדול ואתו הכהנים הזקנים והחשובים. כאשר הגיעו לבית המקדש התפללו כלם בקול חזק כל קף, עד שהצפורים כמעט נפלו מהשמים מרב בהלה.

כל ליל יום הכפורים היה הכהן הגדול ער, והכהנים האחרים למדו אתו תורה כדי שלא ירדם. כאשר האיר היום, לבש הכהן הגדול בגדי זהב והתחיל מקריב את הקרבנות שצריכים להביא ביום הכפורים. לפני שזכנס לקדש הקדשים, לשם מתר רק לכהן הגדול להכנס, פשט את בגדי הזהב ולבש בגדים לבנים, והיה דומה למלאך ה'.

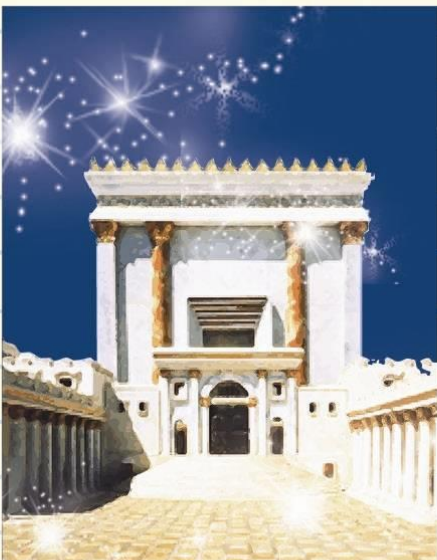
והוא התפלל לה' ובקש לסלח לעם ישראל ולתת להם שנה טובה. וכל העם והלויים והכהנים עמדו בשקט כל היום, מן הבקר עד הלילה, והסתכלו בעבודתו של הכהן הגדול בדממה. וכאשר הכהן הגדול התפלל ואמר את שם ה', היו כלם משתתחים ונופלים על פניהם ואומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". אמת מה נהדר היה מראה כהן גדול בצאתו מבית קדשי הקדשים בשלום! כלם הסתכלו בו ולא הרגישו כלל ברעב ובצמא ובציפות, כי מראה הכהן היה נפלא כמו כתר יפה על ראשו של מלך וכמו שושנה פורחת.

בפתח [דלת] האולם של בית המקדש תלו לשון של זהורית [סרט אדם] וכשה' סלח לעם, ראו שהסרט נעשה לבן פשלג.

בלילה לא הלכו מיד הביתה לאכל. לקחו אבוקות [לפידים] ולוו את הכהן הגדול לביתו, וכל אחד השתדל לגשת אליו ולברך אותו.

כל החלונות היו מקושטים בזרי פרחים, שטיחים יפים ומפות רקומות, כי כל העם שמח מאוד שה' סלח לעמו.

אשרי עין ראתה כל אלה!

נספח 4: כרטיסים למהלך המשחק

נא לגזור את כל הכרטיסים, ולהניחם בארבע ערמות: כרטיסי מידע, כרטיסי שאלות, כרטיסי משימות, כרטיסי הסתרה.

כרטיסי מידע, מה בתמונה?	כרטיסי שאלות	כרטיסי משימות	כרטיסים להסתרת משימות / שאלות
הביאו לבית הגדול שני שעירים ועשו ביניהם הגרלה. את השעיר שעלה עליו הגורל לה' הקריבו לקרבן חטאת לכפר על חטאי העם			כרטיס הסתרה כרטיס הסתרה
ומה עשו עם השעיר השני, השעיר לעזאזל? לקחו אותו למדבר יהודה והשליכו אותו מצוק גבוה. בין קרניו קשרו לשון של זהורית. הסרט האדם שהפך לכן סימל שה' סלח לעמו			כרטיס הסתרה כרטיס הסתרה
הכהן הגדול לקח גחלים ממוזבח הזהב והניח על גבי מזבחה [כף מוזהב]. נכנס לקדש הקדשים, הניח את המזבחה על הרצפה בין שני הבדים [מוטות עץ מצפים זהב] ופזר על זה את הקטרת. כל הבית היה מתמלא מעשן הקטרת			כרטיס הסתרה כרטיס הסתרה
הכהן הגדול לא ישן בליל יום הכפורים. הוא חזר על סדר העבודה ולמד תורה עם החכמים			כרטיס הסתרה כרטיס הסתרה
שבוע לפני יום הכפורים יצאו המלך, הלויים, הכהנים, הזקנים, הרבנים והשופרים ללוות את הכהן הגדול לבית המקדש, כדי שיוכל להתבונן היטב ליום הקדוש		מן הגמה ביצד היו חוזרים בתשובה בבית המקדש	כרטיס הסתרה כרטיס הסתרה

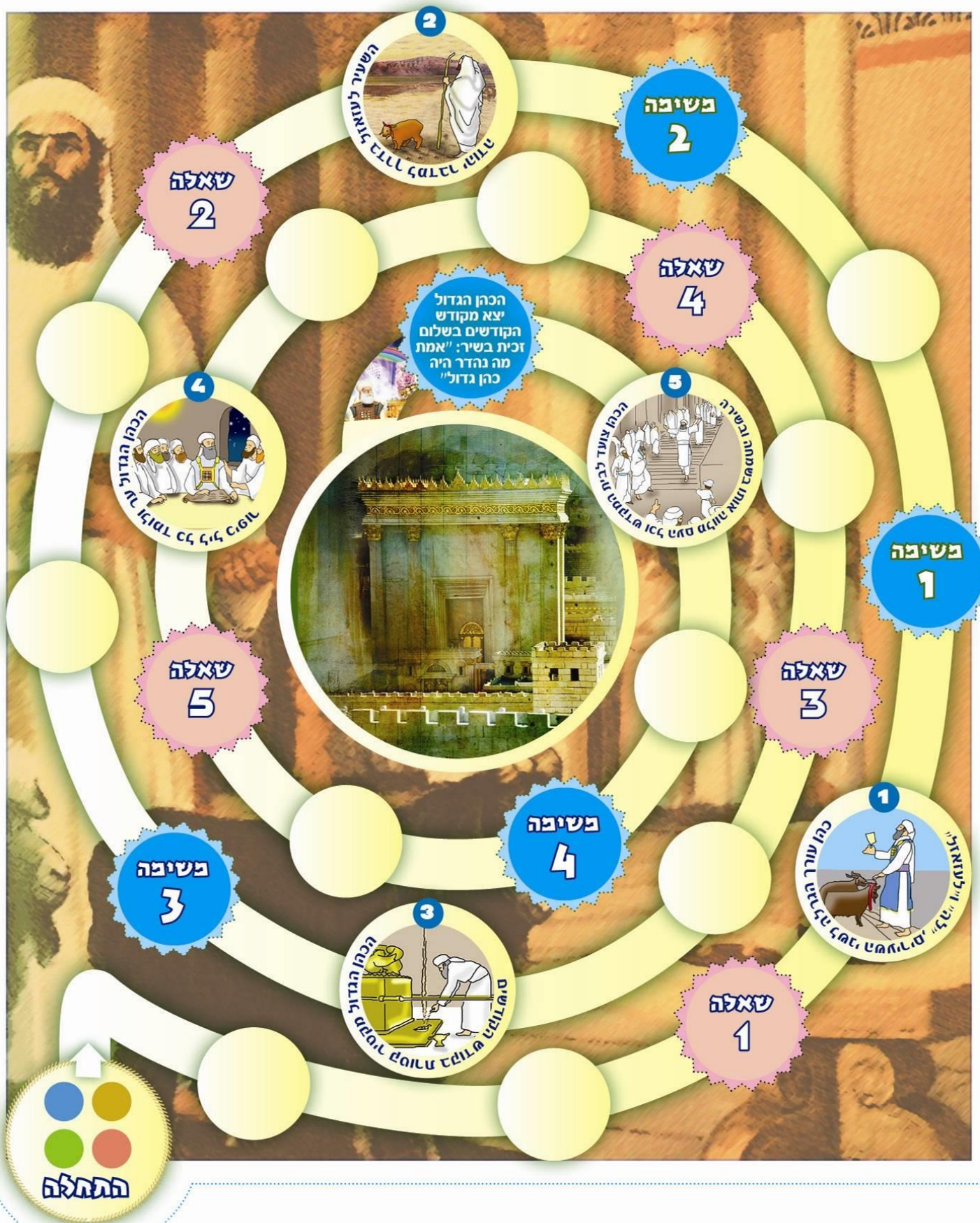
המשך נספח א4: הוראות למשחק

- קבעו את סדר השחקנים.
- חלקו ביניכם את כרטיסי המידע.
- הניחו את שאר הכרטיסים בשלש צימרות: כרטיסי שאלות, כרטיסי משימות וכרטיסי הסתרה.
- יש להטיל את הקביה ולהתקדם, אם הגעתם למשבצת מסמנת [?, !, או תמונה]

פצלו לפי ההוראות האלה:

- **שאלה** שאלה: הרים כרטיס שאלה. אם ענית נכון [התשובות מופיעות בטבלה שלמטה] התקדם 3 משבצות. הנח כרטיס הסתרה על משבצת השאלה שבה עמדת.
- **משימה** משימה: הרים כרטיס משימה. אם בצעת נכון התקדם 2 משבצות. הנח כרטיס הסתרה על משבצת המשימה שבה עמדת.
- **תמונה** על כל אחד מהשחקנים לבדק אם כרטיס המידע שבידו תואם לתמונה. השחקן שבידו הכרטיס המתאים מתקדם 4 צעדים.
- **המנצח** - מי שנכנס ראשון לבית המקדש.

שאלות + תשובות	
1	אילו בגדים לבש הכהן הגדול בהכנסו לקדש הקדשים? ת: בגדי לבן
2	מה היה קורה ללשון הזהרית בשה' היה סולח? ת: היתה הופכת מצבע אדם לצבע לבן
3	מי אני? השליכו אותי במדבר מצוק גבוה. ת: שעיר לעזאזל
4	למי ומתי מתר היה להכנס לקדש הקדשים? ת: לכהן הגדול ביום הכפורים
5	מה עשו הכהנים והעם כששמעו את הכהן הגדול מתפלל ואומר את שם ה'? ת: היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם ואומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

נספח 6: פיוט ליום כיפור

אמת מה נהדר היה כהן גדול
בצאתו מבית קדשי הקדשים בשלום בלי פגע.

מראה כהן.	כאהל הנפתח בדרי מעלה,
מראה כהן.	כברקים היוצאים מזיו החיות,
מראה כהן.	כגדל גדילים בארבע קצוות,
מראה כהן.	כדמות הקשת בתוך הענן,
מראה כהן.	כהוד אשר הלביש צור ליצורים,
מראה כהן.	כורד הנתון בתוך גנת חמד,
מראה כהן.	כזר הנתון על מצח מלך,
מראה כהן.	כחסד הנתן על פני חתן,
מראה כהן.	כטהר הנתון בצניף טהור,
מראה כהן.	כיושב בסתר לחלות פני מלך,
מראה כהן.	ככוכב הנגה בגבול מזרח,

